

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Tvarių ir ekologiškų darbo vietų skatinimo. ES energetikos ir klimato kaitos dokumentų paketas (nuomonė savo iniciatyva)

(2011/C 44/18)

Pranešėjas **Edgardo Maria IOZIA**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2009 m. liepos 16 d. nusprendė savo iniciatyva parengti nuomonę dėl

Tvarių ir ekologiškų darbo vietų skatinimo. ES energetikos ir klimato kaitos dokumentų paketas

(Nuomonė savo iniciatyva).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už parengiamąjį Komiteto darbą šiuo klausimu, 2010 m. birželio 1 d. priėmė savo nuomonę.

464-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. liepos 14–15 d. (liepos 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 146 nariams balsavus už, 4 prieš ir 10 susilaikius.

1. Pagrindinės nuomonės nuostatos

1.1 „Norėčiau parodyti, kad investicijos į klimatui nekenkiančias ir energiją tausojančias technologijas duoda ekonominės naudos. Galimybės yra milžiniškos.“

Už klimato politiką atsakinga ES Komisijos narė Connie Hedegaard

1.2 Prasidėjus trečiajam tūkstantmečiui kyla naujų klausimų dėl planetos ateities. Dėl klimato kaitos keliamų pavojų, augančio energijos vartojimo pasaulyje, palyginti greitai pasibaigiančių tradicinių energijos išteklių bei didesnio piliečių, reikalaujančių imtis tinkamų priemonių neigiamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų poveikiui sušvelninti, sąmoningumo būtina iš naujo apsvarstyti dabartinį vystymosi modelį, mažinti suvartojimą ir plačiau naudoti alternatyvius ir atsinaujinančiuosius energijos išteklius, kurie padeda mažinti išmetamųjų teršalų kiekį. ES politinėmis priemonėmis turėtų siekti plėtoti ekologišką, socialinę ir konkurencingą Europą.

1.3 Atsižvelgiant į būtinybę padidinti tiekimo saugumą ir sumažinti priklausomybę nuo politiškai nestabilių ar konkuruojančių regionų bei palaipsniui keisti energijos rūšių derinį didinant švaresnių ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalį, galima daryti prielaidą, kad „nauja ekologiška ekonomika“ padės užtikrinti tvarų vystymąsi ir užimtumo augimą ir pasiekti naują ekonominę, socialinę ir ekologinę pusiausvyrą.

1.4 EESRK norėtų šioje nuomonėje išnagrinėti „tvarių ekologiškų darbo vietų“ perspektyvas ir rasti tinkamas priemones joms remti ir skatinti.

1.5 Norint įvertinti šių naujų priemonių poveikį, reikia atsižvelgti į naujai sukurtų ir senų panaikintų darbo vietų santykį.

Kalbama apie fizinį darbą (angliakasyba, statyba, tradicinių jėgainių priežiūra ir pan.). Šie permainų procesai turi būti remiami pajamų užtikrinimo ir profesinio rengimo ir persikvalifikavimo priemonėmis. „Naują ekologišką ekonomiką“ darbuotojai ir piliečiai turi vertinti kaip dideles galimybes, ji turi atitikti žmogaus orumo nežeminančio darbo principus ir skatinti socialiniu, ekologiniu ir ekonominiu požiūriu tvarų vystymąsi.

1.6 Europos strategija perėjimui prie ekonomikos ir pramonės politikos, skatinančios mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kieki, turi remtis vyriausybių, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dialogu tokiomis klausimais kaip ekonomikos ir pramonės permamos, investicijos į tinkamas technologijas naujoms ir ekologiškoms deramo darbo vietoms ir į „naujus, su ekologija susijusius gebėjimus“.

1.7 Kad ši strategija būtų sėkmingai įgyvendinta, būtinas nuolatinis nacionalinių ir vietos institucijų, įmonių ir profesinių sąjungų dialogas strategijos poveikiui užimtumui ir darbo rinkai stebėti. Pažanga įmanoma tik dalyvaujant socialiniams partneriams ir organizuotai pilietinei visuomenei. EESRK palankiai vertina tai, kad buvo įsteigtas Klimato politikos generalinis direktoratas (GD CLIMA), kurio užduotis – koordinuoti Sąjungos klimato kaitos padarinių sušvelninimo ir prisitaikymo prie jos veiksmus ne tik pačioje Sąjungoje, bet ir už jos ribų.

1.8 EESRK nuomone, labai svarbu sukurti nuolatinių konsultacijų mechanizmą, kad būtų galima iš anksto numatyti socialinių ir ekonominių permainų pasekmes, koordinuoti sektoriaus tarybų veiklą ir plėtoti socialinių partnerių ir valdžios institucijų dialogą. Europos aplinkos agentūra taip pat turėtų būti atsakinga už efektyvų išmetamųjų teršalų atsekamumą visais gamybos ir transporto etapais, laikantis gyvavimo ciklo analizės (angl. LCA), kaip numato ISO 14040 standartas ir apibrėžta Žaliojoje

knygoje COM(2001) 68 ir Komunikate dėl integruotos produktų politikos COM(2003) 302. Netiesiogiai tai rekomenduojama ir Europos reglamentuose dėl EMAS (761/2001/EB) ir aplinkosaugos ženklo (1980/2000/EB).

1.9 ES atlieka labai svarbų vaidmenį ekologiškų darbo vietų skatinimo srityje. Kalbant apie investicijas, ES turėtų vykdyti veiklos ir sektorių skatinimo politiką ir kartu su valstybėmis narėmis dėti pastangas užtikrinti tvirtą teisinį pagrindą, kad būtų iš esmės sumažinta administracinė našta ir nuolat atsižvelgiama į MVĮ poreikius. Turint galvoje darbo rinką, turėtų būti skatinamos specialios darbuotojų, kurie gali nukentėti nuo pramonės permainų ir prarasti dabartinę darbo vietą ir atitinkamo lygio pajamas, profesinio rengimo, o ypač perkvalifikavimo programos. Valstybės narės turi numatyti mokestines paskatas įmonėms ir naudotojams ir pajamas, gautas aukcione pardavus apyvartinius taršos leidimus, naudoti energijos vartojimo efektyvumui ir atsinaujinantiesiems energijos ištekliams, moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai skatinti. Dabartinės krizės sąlygomis tokių priemonių reikia imtis kuo skubiau.

1.10 Viešajam pirkimui taip pat tenka svarbus vaidmuo. Daugiau nei 15 proc. Europos BVP sudaro viešasis pirkimas. Numatoma sąlyga, jog pirmenybė teikiama ekologiniu požiūriu tvarioms prekėms ir paslaugoms, gali paskatinti rinkos dalyvius sparčiau investuoti į novatoriškas technologijas.

1.11 Sąjungoje – tiek ES, tiek ir valstybių narių lygiu – apskritai per mažai lėšų skiriama moksliniams tyrimams. ES šios lėšos sudaro mažiau nei 2 proc. BVP, kai tuo tarpu JAV šiam tikslui skiria 2,6 proc., o Japonija – 4 proc. Europa turi daugiau investuoti į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, o šie tyrimai turi būti skirti tam, kad formuotųsi nedidelį CO₂ kiekį išmetanti visuomenė.

1.12 Didžiausias vystymo potencialas slypi visose tradicinėse veiklos ir darbo rūšyse, kurios galėtų būti ekologiškesnės. Šiuo požiūriu pagrindinis vaidmuo tenka pilietinei visuomenei. Jaunimo švietimas ekologijos klausimais, profesinis rengimas, bendravimas su įmonėmis, darbuotojais ir piliečiais bei jų informavimas – tai pirmieji esminiai žingsniai plėtojant naują ekologišką ekonomiką. EESRK aktyviai remia šią veiklą pagal projektą „Pinocchio“.

1.13 Žemės ūkis taip pat galėtų atlikti ypač svarbų vaidmenį: keisti gamybos modelius, plėtoti agrarinę miškininkystę ir gaminti biomasę. Pastangos išsaugoti žemę ir aplinką reiškia, kad žemės ūkis ir žemės ūkio organizacijos gali būti varomoji jėga rengiant plataus masto informavimo apie naujos ekologiškos ekonomikos privalumus kampanijas.

1.14 Biomasė yra visų svarbiausias atsinaujinantysis energijos šaltinis. 2008 m. duomenys rodo, kad biogeniniai energijos

šaltiniai Europoje gerokai pranoksta visus kitus atsinaujinančiuosius energijos šaltinius. 27 ES valstybėse narėse du trečdaliai atsinaujinančiosios pirminės energijos, tai yra 66,1 proc. bendro apie 6 200 PJ kiekio, buvo išgauta iš biomasės.

1.15 Ekonomiškai sunkiu laikotarpiu ir turint ribotą kapitalą reikėtų orientuotis tik į keletą prioritetų, kurie Europai artimiausiais metais bus labai svarbūs, turint galvoje konkurencingumą pasaulyje, aplinkosaugą ir darbo vietų išsaugojimą. EESRK nuomone, prioritetinėms sritims priklauso atsinaujinantieji energijos šaltiniai, tvarus transportas ir labai mažai energijos sunaudojantys namai.

1.16 Viešasis sektorius pereinamuoju laikotarpiu turi teikti šiems sektoriams didžiausią paramą. Vangiai įgyvendinama politika, nestabili ir nenuosekli teisinė bazė ir administracinė našta labiausiai kliudo plėtoti veiklą ir kurti geras, ekologiškas bei deramas darbo vietas.

2. Įžanga

2.1 Energijos rinka

2.1.1 Akivaizdu, kad su naujų energijos rūšių plėtojimu susijusi veikla sulėtėjo dėl finansų ir ekonomikos krizės.

2.1.2 2009 m. gerokai sumažėjo sandėrių dujų ir naftos rinkoje: vertė sumažėjo 19 proc. arba daugiau kaip 90 mlrd. dolerių (Tarptautinės energijos agentūros Pasaulio energetikos apžvalga, 2009 m.). Nepaisant vartojimo sąstingio, prognozuojama, kad iki 2030 m. energijos paklausa išaugs 40 proc. ir sieks 16,8 mlrd. naftos ekvivalento tonomis (tne).

2.1.3 2007–2030 m. laikotarpiu 77 proc. padidėjusios energijos paklausos teks iškastiniam kurui. O naftos paklausa išaugs nuo dabartinio 85 mln. barelių per dieną (mb/d) lygio iki 88 mb/d 2015 m., o 2030 m. – iki 105 mb/d.

2.1.4 Remiantis 2009 m. Pasaulio energetikos apžvalga galima kovoti su klimato kaita ir ją sumažinti, tačiau tam reikia iš esmės restruktūrizuoti energetikos sektorių. Apžvalgoje siūlomas „scenarijus 450“, pagal kurį būtina imtis radikalių priemonių pagal aiškų tvarkaraštį, kad būtų galima CO₂ koncentraciją atmosferoje sumažinti iki 450 dalelių milijonui anglies dioksido ekvivalento ir neleisti pasaulinei temperatūrai pakilti daugiau kaip 2 °C palyginti su prieš industrializaciją buvusiu lygiu. Kad būtų įgyvendintas šis scenarijus, Tarptautinės energetikos agentūros nuomone, iki 2020 m. iškastinio kuro paklausa turi pasiekti aukščiausią lygį, o su energijos gamyba susijęs anglies dioksido išmetimas iki 2030 m. turi sumažėti iki 26,4 gigatonų (gt) palyginti su 28,8 gt 2007 m.

2.2 Energijos vartojimo efektyvumas

2.2.1 Europos Sąjungos energijos vartojimo efektyvumo programomis siekiama 2005–2020 m. laikotarpiu kiekvienais metais sumažinti energijos imlumą 3,3 proc. Tai leistų sutaupyti 860 mtne per metus. Šiam aukštam tikslui pasiekti reikėtų pagal galimybes numatyti privalomas priemones, kurioms bus reikalingos didelės investicijos. Tačiau šios investicijos, Komisijos vertinimu, turėtų padėti sutaupyti daugiau kaip 100 mlrd. eurų per metus (Komisijos komunikatas „Efektyvus energijos vartojimo veiksmų planas: išnaudoti potencialą“, COM(2006) 545 galutinis).

2.2.2 EESRK įvairiose savo nuomonėse pasisakė už Europos iniciatyvas, skirtas energijos vartojimo efektyvumo programų sklaidai⁽¹⁾. Deja, Komitetas taip pat pažymėjo, kad valstybės narės nėra tokios entuziastingos⁽²⁾. Komiteto nuomone, „vienas dažnai pamirštamų „žaliųjų“ politikos priemonių aspektų yra jų ekonominė nauda. Iš tiesų „žalioji ekonomika“ yra viena iš išeičių iš pasaulinės krizės. Stiprėjanti žalioji ekonomika kuria naujas užimtumo galimybes. Komisijos narys Stavros Dimas pareiškė, kad „žaliosios investicijos“ kitą dešimtmetį ES sukurs 2 milijonus darbo vietų. Vadinasi, „žalioji ekonomika“ nėra prabanga.“⁽³⁾

2.2.3 Komisija turėtų būti pasirengusi persvarstyti energijos vartojimo efektyvumo strategiją. Ligi šiol pasiekta pažanga nedavė lauktos naudos. Santykinis naftos kainos, kuri nuo 2008 m. birželio 11 d. buvusio rekordinio dydžio – 147,27 JAV dolerio už barelį nukrito iki 2009 m. vidutinės 53,56 JAV dolerių už barelį (2008 m. vidutinė kaina buvo 91,48 JAV dolerio už barelį), stabilizavimas atitinkamoms investicijoms, žinoma, nebuvo palankus (WTRG Economics).

2.2.4 Persvarstytoje direktyvoje dėl pastatų ir biurų energinio naudingumo bus gerokai išplėsta jos taikymo sritis ir taikomas reikalavimas imtis struktūrinių priemonių naujuose ir renovuotinuose pastatuose. Be to, reglamentuose dėl transporto priemonių ir lengvų komercinių transporto priemonių išmetamų teršalų (teisėkūros procesas dar nesibaigęs) reikalaujama didelių pramonės pastangų, kad būtų pasiekti numatyti išmetamųjų teršalų mažinimo tikslai. Tai leis padidinti energijos vartojimo efektyvumą, taigi, ir sumažinti vartojimą.

2.2.5 2009 m. *EurObserv'ER* ataskaitoje (*EurObserv'ER 2009 – The State of Renewable Energies in Europe* (Atsinaujinančiosios energijos būklė Europoje). Devintoji *EurObserv'ER* ataskaita) nagrinėjamas tiesioginis įvairių su atsinaujinančiąja energija susijusių technologijų poveikis užimtumui 14 ES valstybių narių (Vokietijoje, Prancūzijoje, Ispanijoje, Danijoje, Švedijoje, Italijoje, Austrijoje, Lenkijoje, Suomijoje, Jungtinėje Karalystėje, Nyderlanduose, Slovakijoje, Slovėnijoje ir Liuksemburge). 2008 m. atsinaujinančiosios energijos technologijos padėjo sukurti arba išsaugoti iš viso 660 000 darbo vietų. Daugiau kaip 42 proc. šių darbo vietų (apie 278 000) sukurtos biogeninių energijos

rūšių (tiksliau biomasės) pagrindu. Investicijos į biomasę gali padėti užtikrinti ilgalaikį užimtumą, sumažinti Europos energinę priklausomybę ir gerokai sumažinti išmetamą CO₂ kiekį.

3. Ekonomikos krizė ir ekologiškos darbo vietos

3.1 Gili ekonomikos krizė viešiesiems finansams sukėlė sunkių padarinių. 2009 m. bendras deficitas euro zonoje siekė 6,4 proc., o 2010 m., Komisijos vertinimu, sieks 6,9 proc. Kad šį deficitą būtų galima per trumpą laiką sumažinti iki lygio, numatyto stabilumo pakte, reikalingi griežti taupymo planai. EESRK ragina vengti tuščiažodžiavimo ir imtis politinių veiksmų ekologiškam augimui skatinti.

3.2 Atsinaujinančiosios energijos skatinimo planams ir efektyvus energijos vartojimo programoms skiriama vis mažiau lėšų. Valstybės narės programoms energijos vartojimo efektyvumui skatinti ir investicijoms į atsinaujinančiuosius energijos išteklius, tvarų judumą ir transportą plačiaja prasme turi skirti daugiau lėšų (numatyta 50 proc.), gautų aukcionuose pardavus apyvartinius taršos leidimus (Bendrijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema).

3.3 Gali atsitikti, kad kova su klimato kaita bus neteisingai suprasta – tik kaip vartojimo mažinimas. Reikia atsižvelgti į sunaudotas ir gautos energijos santykį (EROI) ir susieti tvarumo ir vystymosi koncepcijas, kad būtų sukurta nauja ekonomika, kuria nebūtų siekiama „tvaraus nuosmukio“ ir jam būdingo atitinkamo nedarbo lygio, neišvengiamai sumažinančių žmonių gyvenimo standartus ir iš esmės nepakeičiančių planetos būklės.

3.4 Be to, įmonės, visų pirma MVL, kenčia nuo didelio kreditavimo sąlygų sugriežtinimo. Turint mažai lėšų įprastai veiklai praktiškai neįmanoma tuo pačiu metu investuoti į brangias restruktūrizavimo priemones, kurios dažnai atsiperka tik po keleto metų. Šiam tikslui reikalinga tikslinga paramos politika.

3.5 TDO savo pastabose dėl neseniai paskelbtos Komisijos iniciatyvos pasiūlė tokią apibrėžtį (TDO Ekonomikos ir darbo rinkos analizės skyriaus direktorius Duncan Campbell):

Ekologiškos darbo vietos – tai tokios darbo vietos, kuriomis mažinamas ekologinis pėdsakas, kai

— mažinamas energijos ir vandens suvartojimas ir atliekų kiekis,

— ekonomika dekarbonizuojama ir mažinamas medžiagų sunaudojimas,

— mažinamas išskiriamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis,

⁽¹⁾ OL C 10, 2008 1 15, p. 22–35.

⁽²⁾ OL C 77, 2009 3 31, p. 54–59 ir OL C 318, 2009 12 23, p. 39–42.

⁽³⁾ OL C 277, 2009 11 17, p. 20.

— imamasi priemonių prisitaikyti prie klimato kaitos ir

— saugoma ekosistema ir gerinama jos būklė.

3.6 TDO, kuri jau ne vieneri metai kartu su tarptautinėmis darbdavių ir profesinių sąjungų asociacijomis atlieka nuodugnius konkrečių sektorių tyrimus ekologiškų darbo vietų srityje, nuomone, minėtai temai svarbiausios yra šios šakos ir sritys:

Energetika	Integruotas dujinimo ir anglies dioksido surinkimo ciklas
	Bendra šilumos ir elektros energijos gamyba
	Atsinaujinančioji energija (vėjo energija, saulės energija, biokuras, geoterminė energija, nedidelės vandens jėgainės); kuro elementai
Transportas	Transporto priemonės su efektyvesniais varikliais
	Elektra varomos transporto priemonės, hibridinės ir kuro elementais varomos transporto priemonės
	Bendras naudojimasis automobiliu
	Viešasis transportas
	Nevariklinės transporto priemonės (dviratis, ėjimas pėsčiomis), permainos žemėnaudos politikoje ir gyvenviečių pavyzdžiai (atstumų ir priklausomybės nuo variklinių transporto priemonių mažinimas)
Įmonės	Išmetamųjų teršalų mažinimas (valymo įrengimai ir kitos filtravimui skirtos technologijos)
	Energijos ir medžiagų naudojimo efektyvumas
	Švarios gamybos technologijos (vengimas naudoti kenksmingas medžiagas)
	Gamybos ciklai pagal metodą „nuo lopšio iki lopšio“ (uždaros sistemos pagal Williams McDonough ir Michael Braungart apibrėžti)
Pastatai	Energiją tausojantis apšvietimas, buitės prietaisai ir biuro įrenginiai
	Šildymas ir vėsinimas naudojant saulės energiją ir saulės baterijų plokštes
	Senų pastatų atnaujinimas naudojant naujas technologijas
	Ekologiška statyba (energiją tausojantys langai, izoliacija, statybinės medžiagos, šildymas, vėdinimas ir vėsinimas)
	Saulės energiją naudojantys pasyvieji namai, teršalų neišmetantys pastatai

Medžiagų valdymas	Grąžinamasis perdirbimas
	Gamintojų atsakomybės išplėtimas; susigrąžinimas ir atnaujinimas
	Dematerializavimas
	Gaminių gyvavimo ciklas ir taisymas
Mažmeninė prekyba	Didelio energinio naudingumo produktų rėmimas ir ekologinio ženklo naudojimas
	Galimybės apsipirkti arti gyvenamųjų rajonų
	Transportavimo atstumų mažinimas (nuo produkto gamybos iki pardavimo vietos)
	Nauja paslaugų ekonomika (paslaugų, o ne produktų pardavimas)
Žemės ūkis	Dirvožemio apsauga
	Vandens naudojimo efektyvumas
	Ekologiško auginimo metodai
	Atstumų tarp gamintojo ir rinkos mažinimas
Miškininkystė	Miško želdinimo ir atželdinimo projektai
	Agrarinė miškininkystė
	Tvari miškininkystė ir sertifikavimas
	Miškų naikinimo sustabdymas

3.7 Ekologiškos darbo vietos turi daugelyje sričių išsiskirti aukštu kompetencijos ir profesinės kvalifikacijos lygiu.

4. Svarbiausi dalyviai ir geri pavyzdžiai

4.1 Įvairių asociacijų atstovų įnašas į diskusijas 2010 m. kovo 23 d. EESRK vykusiame klausyme buvo labai vertingas.

4.2 Italijos amatininkų asociacijos (it. *Confartigianato*) Bergamo skyriaus pirmininkas pristatė žaliąją energijos savaitę, per kurią įvyko šešiolika diskusijoms ir informacijos sklaidai skirtų renginių ir 80 kalbėtojų ir šimtai dalyvių nagrinėjo teisinius ir techninius energijos taupymo ir aplinkos tvarumo klausimus. Tai yra puikus pavyzdys, kokį vaidmenį galėtų ir turėtų atlikti profesinės asociacijos populiarinant naują kultūrą. Buvo pristatytos naujos paslaugos energijos srityje, pavyzdžiui, informacijos centras, kuriame ekspertai konsultuoja įmones energijos klausimais, tarnyba, padedanti gauti kreditą ir remianti investicijas taip pat padedant asociacijos kredito kooperatyvui, ir techninių įgūdžių ugdymo iniciatyva bendradarbiaujant su Bergamo universiteto Inžinerijos mokslų fakultetu.

4.3 Už Europos klimato ir energetikos politiką atsakingas Pasaulio laukinės gamtos fondo (WWF) atstovas savo pranešime pabrėžė teigiamą ekologiškos ekonomikos poveikį, kurio, WWF tyrimų duomenimis, galima tikėtis užimtumui. Aplinkos apsaugos organizacijos tvirtai pasisako už politiką, skatinančią mažai anglies dioksido išskiriančias, arba – būtų dar geriau – jo visiškai neišskiriančias energijos rūšis.

4.4 Lenkijos kalnakasybos ir energetikos profesinių sąjungų pirmininkas atkreipė dėmesį į pavojų, kurį gali sukelti politika, sudaranti ypač nepalankias sąlygas fiziniam darbui. Todėl būtinos iniciatyvos naujoms darbo vietoms kurti, kad jos pakeistų darbo vietas, kurių neteksime. Visada turime galvoti apie naujai sukurtų ir senų panaikintų darbo vietų santykį. Kalbant apie darbo užmokestį taip pat reikėtų būti atsargiems, nes kai kurios naujos ekologiškos darbo vietos gali būti mažiau apmokamos, o kilovatvalandės elektros energijos sąnaudos naudojant anglis yra perpus mažesnės nei naudojant atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Nesiimant deramų priemonių užimtumui užtikrinti, gali kilti rimtas pavojus, kad per trumpą laiką nedarbo lygis išaugs dvigubai. Be to, turi būti numatytos tinkamos formos darbuotojų judumui skatinti.

4.5 Europos statybos pramonės federacijos prezidentas atkreipė dėmesį į tvirtus Europos įmonių išpareigojimus ir suinteresuotumą modernizuoti ir didinti energinį būstų ir viešųjų ir privačių darbui skirtų patalpų naudingumą. Sektoriumi nereikalinga jokia ypatinga finansinė pagalba, tačiau būtinas stabilus ir tam tikrą laikotarpį nekintantis teisinis pagrindas, kad būtų galima planuoti investicijas ir rengti verslo planus. Statybos pramonei veikiau reikalingas atitinkamas nuolatinis pinigų srautas, kuriuo būtų galima pasikliauti, o ne trumpalaikės subsidijos. Atitinkama mokesčių politika gali padėti, kad privatus ūkis atsigręžtų į tokias investicijas. Įmonės savo ruožtu pasirengusios prisidėti prie būtino darbuotojų profesinio mokymo.

4.6 Europos architektų tarybos (ACE) pirmininkas pabrėžė, kad reikia toliau plėtoti mokymą siekiant tvarios architektūros Europoje. Planuojant priemones vietos lygiu būtina visa apimanti vizija, todėl reikėtų iš naujo apsvaistyti profesinį profilį. ACE nuomone, kartu su statybos bendrovėmis turi būti nustatyti aukšti pastatų kokybės ir energijos vartojimo efektyvumo gerinimo tikslai. Remdamasi prieš kurį laiką įgyta neigiama patirtimi, ACE išreiškė abejones dėl viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės viešojo pirkimo srityje.

4.7 Komisijos atstovas atkreipė dėmesį į dideles galimybes kurti naujas darbo vietas, kurių galėtų būti sukurta daugiau nei milijonas. Sėkmės sulaukusiame Antrajame geotermijos kongrese išryškėjo galimos vystymosi kryptys. Pavyzdžiui, Švedijoje 1 000 gyventojų tenka 33 įrengti šilumos siurbliai, o Ispanijoje – 0,1. Atsinaujinančiosios energijos plėtojimui labiausiai trukdo administracinė našta. Energijos vartojimo efektyvumas yra pati svarbiausia visos sistemos dalis, visų pirma kalbant apie pastatus. Įgyvendinant nacionalinius veiksmų planus

sukurtos ekologiškos darbo vietos būtų ilgalaikės ir konkurencingos.

4.8 Berlyno aukštosios technikos ir ekonomikos mokyklos atstovas pateikė gausių duomenų ir vertingų idėjų. Jis atkreipė dėmesį į stiprią tarptautinę konkurenciją atsinaujinančiosios energijos rinkoje, kurioje dominuoja JAV ir Kinija. Beveik 50 proc. saulės baterijų plokščių eksportuoja Kinija ir Taivanas.

4.9 Vienos didžiausių Ispanijos vėjo jėgainių gamintojų atstovas pabrėžė strateginę šio sektoriaus, kurio vystymuisi reikalingos sumanios ir ryžingos priemonės, svarbą. Taip būtų galima skatinti investicijas ir padidinti ekonomikos pridėtinę vertę. Nepaisant krizės galėsime žvelgti į šviesią ateitį, jei bus tęsiamos atsinaujinančiosios energijos skatinimo priemonės. Savo kalboje Ispanijos atstovas pacitavo prezidento B. Obamos žodžius, jog „šalis, pirmaujanti švrios energijos srityje, bus ir pasaulio ekonomikos lyderė“ (Barack Obama, Pranešimas dėl padėties šalyje, 2010 m. sausio 27 d.).

4.10 Galiausiai Europos profesinių sąjungų konfederacijos atstovas pabrėžė Europos profesinių sąjungų konfederacijos išpareigojimą palaikyti priemones ekologiškomis darbo vietoms skatinti ir remti, nepažeidžiant darbuotojų orumo ir teisių ir užtikrinant tinkamą darbo užmokesčio lygį. Ekologiškos darbo vietos savaime turi būti žmogaus orumo nepažeidžiančios darbo vietos. Europos profesinių sąjungų konfederacijos nuomone, būtina pereinamuju laikotarpiu numatyti priemones mokymui skatinti ir pramonės permainoms numatyti.

5. Perspektyvos

5.1 Paskutiniaisiais metais buvo pateikta nemažai vieni nuo kitų gerokai besiskiriančių duomenų, susijusių su galimu teigiamu ekologiško darbo vietų poveikiu, efektyviu energijos vartojimu ir su kovos su klimato kaita iniciatyvomis. Buvo tikimasi šimtų tūkstančių naujų darbo vietų, vis dėlto jų sukurta ne tiek daug. Iškyla rimta problema – kaip įvertinti bendrą poveikį užimtumui, t. y. atsižvelgiant į tame pačiame sektoriuje prarastas darbo vietas.

5.2 Vertinant ekologinę veiklą siaurąja prasme šiuo metu yra 4,6 mln. ekologiško darbo vietų. Prie šio skaičiaus reikėtų pridėti 8,67 mln. darbo vietų (tai sudaro 6 proc. visų dirbančiųjų 27 ES valstybėse narėse), jei atsižvelgiama į visas veiklos rūšis, susijusias su gamtiniais ištekliais, pavyzdžiui, miškininkystę ir ekoturizmą. Remiantis plačiausia apibrėžtimi, šis skaičius gerokai išauga – iki 36,4 mln., t. y. 17 proc. dirbančiųjų, įskaitant netiesioginį ir indukuotą užimtumą (GHK et al. 2007). Šie skirtumai išsamiai nagrinėjami Komisijos neseniai priimtame dokumente dėl užimtumo Europoje (Užimtumas Europoje 2009 m.). Augimas visų pirma pastebimas atsinaujinančiosios energijos, ekologiško žemės ūkio sektoriuose ir kiek mažesnis pastatų atnaujinimo srityje.

5.3 Svarbiausios veiklos sritys. Statybos pramonė

5.3.1 Statybos pramonė, kurioje dirba 16,3 mln. darbuotojų, sudarančių 7,6 proc. bendro užimtumo, yra vienas svarbiausių Europos ekonomikos sektorių. 2008 m. apyvarta šiame sektoriuje siekė 1 305 mlrd. eurų, o tai sudaro 10,4 proc. BVP. Indukuotas užimtumas siekia daugiau kaip 32 mln. Darbuotojų (Europos statybų pramonės federacijos (FIEC) 2009 m. metinė ataskaita).

5.3.2 Europos statybos pramonė aktyviai dalyvauja projektuose ir iniciatyvose, kuriomis siekiama aukštesnių efektyvaus energijos vartojimo ir energijos taupymo standartų. Pavyzdžiui, pagal Septintąją bendrąją programą vykdyti projektai: Sunrise – fotovoltinių sistemų naudojimas pastatuose, Cygnum – pirminės izoliacijos medienos plokščių gamyba naudojant nebrangias perdirbtas medžiagas, dėl kurių nedaug energijos sunaudojantys namai tampa prieinamesni, ir Mobi3con – statybvietėse naudojama trijų dimensijų duomenų apdorojimo sistema, kad būtų galima išvengti bet kokių planavimo ir įgyvendinimo neatitiktimų. Europos statybos pramonės federacijos (FIEC) vertinimu, taip galima sutaupyti iki 6,2 mlrd. eurų.

5.3.3 Nepaisant sunkių finansų krizės padarinių, lėmusių rinkos sąstingį kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Ispanijoje ir Airijoje, vis dėlto tikimasi, kad šioje pramonės šakoje artimiausiais metais bus sukurta ne mažiau kaip 800 000 naujų darbo vietų tam tikros specializacijos technikams ir inžinieriams energijos taupymo programoms įgyvendinti. Vien Prancūzijoje pastatų energinio efektyvumo srityje dirbančių asmenų skaičius 2007–2012 m. išaugs nuo 169 000 iki 320 000 dirbančiųjų (Prancūzijos aplinkos ir energetikos valdymo agentūros (pranc. *Agence de l'Environnement e de la Maitrise de l'Energie*) tyrimas, 2008 m.).

5.3.4 Kita pramonės šaka, kurioje tikimasi naujų darbo vietų – energijos paslaugų teikėjai (ESCO, *Energy Service Company*). Tai įmonės, įgyvendinančios efektyvaus energijos vartojimo priemonės ir prisiimančios su priemonėmis susijusią riziką bei iš galutinio vartotojo perimančios bet kokią su organizavimu ir investicijomis susijusią našta. Šioms įmonėms plėstis kai kuriose valstybėse kliudė didieji gamintojai, kurie bijojo, jog gali dramatiškai sumažėti vartojimas⁽⁴⁾.

5.3.5 Profesinis rengimas ir tęstinis mokymas yra būtini norint tinkamai valdyti pramonės permainas. FIEC ir Europos statybos ir medienos pramonės darbuotojų federacija (EFBH) rengia bendras iniciatyvas profesinei kvalifikacijai kelti ir tarptautinius mokymo projektus.

5.4 Atsinaujinančioji energija

5.4.1 2008 m. 190 000 asmenų dirbo fotoelektros sektoriuje (130 000 tiesiogiai ir 60 000 netiesiogiai). Kadangi kalbama apie 27 ES valstybių narių rinką, iki 2030 m. šioje pramonės šakoje tikimasi sukurti iki 2,2 mln. darbo vietų, nors bendras poveikis užimtumui – nedidelis. Darant prielaidą, kad eksporto dalis sieks 15 proc., bendras poveikis 27 ES valstybėse narėse iki

2030 m. vertinamas apie 162 000 darbo vietų (2010 m. – 20 000, o iki 2020 m. 49 000 vietų) (Europos fotoelektros sektoriaus asociacija (EPIA), 2009 m.).

5.4.2 Fotoelektros sektoriaus moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir priežiūrai reikalingi aukštos kvalifikacijos specialistai. Architektai ir inžinieriai turės išnagrinėti saulės baterijų plokščių instaliavimo galimybes miestų istoriniuose centruose, kurie turi didelę kraštovaizdžio ir kultūrinę. Europoje instaliuotos įrangos pajėgumai nuo 2005 m. buvusio 1 981 megavatų (MW) lygio iki 2008 m. išaugo iki 9 405 MW, o 2007–2008 m. beveik padvigubėjo (EPIA, *Global Market Outlook for Photovoltaics until 2013*, (Pasaulinės fotoelektros sektoriaus rinkos perspektyva iki 2013 m.) 2009 m., A.T. Kearney tyrimas). Iki 2030 m. kiekvienais metais turės būti rengiami specializuoti kursai mažiausiai 50 000 naujų darbuotojų. Dabartinių fotovoltinių sistemų sritys specialistams rengti skirtų magistro ir antrosios studijų pakopos mokslo programų nepakanka.

5.4.3 2008 m. vėjo energijos įrenginių pajėgumai siekė 64 935 MW, todėl vėjo energija jau šiandien yra svarbiausias atsinaujinančiosios energijos šaltinis. 2007 m. šioje srityje tiesiogiai dirbo 108 600 asmenų, o netiesiogiai – 154 000. 59 proc. šių darbuotojų dirbo vėjo jėgainių ir sudedamųjų dalių gamyboje. Vokietijoje, Ispanijoje ir Danijoje šioje srityje dirba daugiausia asmenų (Europos vėjo energijos sektoriaus asociacija (EWEA, *European Wind Association*), 2009 m.). Europos vėjo energetikų asociacijos vertinimu, iki 2020 m. dirbančiųjų skaičius gali padvigubėti ir siekti 330 000 darbuotojų.

5.4.4 Remiantis Ispanijoje, kuri labai daug investavo į alternatyvias energijos rūšis, atliktu tyrimu, nuo 2007 m. buvęs 89 001 darbuotojo lygis gali išaugti iki 228 000–270 000, remiantis dviem scenarijais (ISTAS (*Instituto Sindical de Trabajo Ambiente y Salud*), 2009 m.).

5.5 Transportas

5.5.1 Automobilių ir sunkiasvorių transporto priemonių pramonėje dirba apie 2,2 mln. darbuotojų; atsižvelgus į indukuotą netiesioginį užimtumą šis skaičius siekia 9,8 mln. Darbuotojų (ACEA – Europos automobilių gamintojų asociacija). Prie šio skaičiaus reikėtų pridėti ir asmenis, dirbančius viešojo ir privačiojo artimojo susisiekimo srityje. Bendras skaičius viršija 16 mln. asmenų, jei įskaičiuojami geležinkelio, laivybos įmonių, oro transporto darbuotojai ir susijusių paslaugų teikėjai bei kelių transporto darbuotojai.

5.5.2 Krizės padariniai šioje srityje ypač sunkūs. Autobusų gamyba sumažėjo 7,6 proc., automobilių – 21,6 proc., furgonų – 48,9 proc. ir sunkvežimių – iki 62,6 proc. Dėl bendro užsakymų ir veiklos sumažėjimo padėtis nėra geresnė ir kitose transporto srityse.

⁽⁴⁾ OL C 77, 2009 3 31, p. 54–59 ir OL C 318, 2009 12 23, p. 39–42.

5.5.3 Transporto sektoriuje iškils daugiau techninių sunkumų nei kitose šakose įgyvendinant klimato kaitos dokumentų paketą ir laikantis su tuo susijusio išmetamo CO₂ kiekio reguliavimo. Jei oro transportui bus taikoma Bendrijos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, kils sunkumų senesnius orlaivius turinčioms bendrovėms, kurios ateityje dėl keliamos taršos turės mokėti milžiniškas baudas. Be to, kaip Komitetas jau yra nurodęs⁽⁵⁾, „PATLS taikyti jūrų transportui yra daug sudėtingiau nei aviacijai, visų pirma trampinėje laivyboje dėl pasaulinės jūrų prekybos ypatumų – dėl jų labai sunku atlikti PATLS skaičiavimus“.

5.5.4 Tikimasi, kad gerokai išaugs – to ir pageidaujama – tiek keleivių, tiek ir krovinių pervežimas geležinkeliu. Tikimasi, kad keleivių pervežimo srityje darbo vietų padaugės 1 200 000, o krovinių pervežimo srityje – 270 000 palyginti su 700 000 darbo vietų, kurios iki 2030 m. bus prarastos kelių transporto srityje (SynDEX, ETUC ir ISTAS atliktas tyrimas, 2007 m.).

5.5.5 Aiški politika, skatinanti rinktis nevariklines transporto priemones, pavyzdžiui, dviračius arba ėjimą pėsčiomis, ir remianti tvarų judumą mieste užtikrins geresnę gyvenimo kokybę ir gerokai prisidės prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo.

6. Ekologiškas darbo vietas skatinančios priemonės

6.1 Norint atremti ateities iššūkius būtini esminiai viešojo ir privačiojo sektoriaus veiksmai ir viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystės. Reikia ekonomikos augimą susieti su kenksmingų išmetamų teršalų mažinimu ir galimybių sudarymu kurti daugiau ir geresnių darbo vietų.

6.2 Dabartinė viešųjų finansų būklė, atsižvelgiant į įgyvendintas priemones krizės kreciamai finansų sistemai remti ir į vėliau ištikusią ekonomikos krizę, dėl kurios sumažėjo visų valstybių narių mokesinės pajamos, nesuteikia reikiamos veiksmų laisvės.

6.3 EESRK siūlo įsteigti „Europos valstybinį fondą“, kuris būtų remiamas EIB ir visų pirma specialiomis Europos centrinių bankų sistemos ir ECB lėšomis. Šis fondas padėtų siekti efektyvaus energijos vartojimo ir energijos taupymo tikslų. Reikalingas Europos „Maršalo planas“ norint užtikrinti finansines priemones kovai su klimato kaita.

6.4 EIB, kuris jau yra suteikęs lėšų atsinaujinančiosios energijos plėtojimui, galėtų perimti fondo valdymą ir per Europos bankų sistemą paskirstyti lėšas.

6.5 Didžiausia problema – užtikrinti, kad lėšos būtų racionaliai panaudojamos. Labai svarbu atitinkamai valdyti ir koordinuoti Europos struktūrinių fondų, Europos socialinio fondo ir Septintosios bendrosios programos lėšas; šią funkciją galėtų atlikti naujasis Europos Komisijos Energetikos generalinis direktoratas.

6.6 Reikalingos ir privačios lėšos. Viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystėms turėtų būti numatytos veiklos ir mokesinės paskatos ir suteikiamas patikimas ir ilgalaikis orientacinis pagrindas.

6.7 Darbdavių ir darbuotojų asociacijos ir šioje srityje veikiančios pilietinės visuomenės organizacijos turi galimybę atlikti ypač svarbų vaidmenį technologijų sklaidos, galimybių užtikrinimo, informuotumo didinimo ir mokymo bei ugdymo srityse. Pilietinė visuomenė turėtų visada dalyvauti tokiuose projektuose.

6.8 Siekiant optimaliai naudoti išteklius labai svarbus vaidmuo tenka IKT. Remiantis neseniai Komisijos atlikto tyrimo išvadomis (Tyrimas *The implications of ICT for Energy Consumption* (e-Business Watch, Study report no 09/2008, http://www.ebusiness-watch.org/studies/special_topics/2007/documents/Study_09-2008_Energy.pdf)), IKT potencialas turi būti visapusiškai išnaudotas⁽⁶⁾. Tai galėtų būti labai naudinga kuriant naujas ekologiškas darbo vietas.

6.9 Kalbant apie pastatų energinį naudingumą EESRK savo nuomonėje⁽⁷⁾ yra pasiūlęs politinių priemonių, kad pastatų energetinių standartų kontrolė būtų paprastesnė. Taip pat buvo pasiūlytos priemonės, skatinančios galutinį vartotoją įsigyti ir instaliuoti atitinkamus įrenginius ir imtis atnaujinimo priemonių šilumos izoliacijai pagerinti.

6.10 Kalbant apie atsinaujinančius energijos išteklius EESRK pasisako už MTPP rėmimą, programas stabiliai ir perspektyviai rinkai sukurti, įmonių ir galutinių vartotojų rėmimą suteikiant mokesčines lengvatas ir paskatas gaminti ir vartoti atsinaujinančiąją energiją. Šios programos turėtų būti ilgalaikės ir grindžiamos Vokietijoje taikomu modeliu, pagal kurį laipsniškai mažinama valstybės pagalba ir operatoriai bei visuomenė tampa pajėgūs investuoti patys.

⁽⁵⁾ OL C 277, 2009 11 17, p. 20.

⁽⁶⁾ OL C 175, 2009 7 28, p. 87–91.

⁽⁷⁾ OL C 162, 2008 6 25, p. 62–71.

6.11 Atskirą skyrių reikėtų skirti bendrajam lavinimui ir profesiniam rengimui ⁽⁸⁾. Bendrasis lavinimas yra būtinas žinių sklaidai ir būsimų kartų informavimui, o profesinis rengimas yra

išankstinė sėkmingo naujų technologijų energijos vartojimo efektyvumui didinti taikymo ir kovos su klimato kaita sąlyga.

2010 m. liepos 14 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Mario SEPI

⁽⁸⁾ OL C 277, 2009 11 17, p. 15–19.